

akvarellspegeln

Information från Vänföreningen Nordiska Akvarellmuseet, maj 2006

Skärhamns sambälle från Bockholmen. Foto Christer Hallgren

I detta nummer

- Ordföranden har ordet
  - ”Värlig” resa till Åland
  - Oskar Kokoschka – banbrytande expressionist
  - Rapport från årsmötet
  - Vinnare i lotterierna
- Nästa nummer utkommer i september.

Den ljuva sommartid nalkas på Akvarellmuseet

Nu nalkas den ljuva sommartid med gräs och blå hav. Sommaren står för dörren, särskilt idag då solen strålar och det är sommarvarmt ute. På tal om sommaren så slår Akvarellmuseet upp dörrarna för en spännande utställning om Oskar Kokoschka – en av de ledande konstnärerna i Wien under början av 1900-talet. Läs artikeln av Lena Eriksson som börjar nedan.

Det kommer att behövas många frivilliga även i år, och alla volontärer som står i vår disk på museet är mycket uppskattade av besökarna och personalen på museet. Du som vill vara med i sommar ringer till Anita 0304-66 26 17. Före utställningen kommer volontärerna att få en rejäl portion kunskap om Oskar Kokoschka. Vi återkommer med brev direkt till volontärerna.

Vänföreningen har lämnat bidrag till museet, så att en luftfuktare skall kunna installera i flygeln. Den kalla vintern har nämligen medfört att flygeln, som vi varit med om att inskaffa, börjat visa torrskivningstendenser.

Ålandsresan blev för alla som var med en riktigt härlig konstupplevelse. Blandningen av miljöer var allt från slott till koja med väder som var lika växlande. Se reseminnet i detta nummer av Akvarellspegeln.

Hjärtligt grattis säger vi till alla er som var bland de lyckliga som vann i något av våra lotterier på årsmötet. En resumé om årsmötet med dragningslistor presenteras på baksidan av detta nummer.

Vi försökte med lösa medlemskort som låg i kuvertet som sändes ut i början av året, men alltför många missade det, så vi återgår till medlemskort som sitter fast på Akvarellspegeln.

Passa på att boka in vernissagedagen för Oskar Kokoschka så ni inte missar detta tillfälle. Observera att vernissagekortets två fria entréer bara gäller på vernissagedagen. Övrig tid gäller våra vanliga betalningsregler.

Christer Blomqvist

Oskar Kokoschka – banbrytande expressionist

I sommarens utställning på Nordiska Akvarellmuseet kommer vi att möta **Oskar Kokoschka**, en österrikisk konstnär som var med och omskapade konsthistorien för ganska precis hundra år sedan.

Oskar Kokoschka var en av föregångarna för expressionismen, en konstnärlig rörelse utan uttalade ledare eller ett givet centrum, men med det gemensamt att vilja beröra och ge uttryck för känslor och själstillstånd.

Oskar Kokoschka föddes 1886 som den andre sonen till en tjeckisk guldsmed och en skogsvaktardotter från alperna i Styria. Familjen Kokoschka sökte sig, så som många tusen andra immigranter, till Wien. Staden var centrum i det Habsburgska imperiet och en storstad där människor, samhällsklasser och idéer möttes.

Åren kring det förra sekelskiftet sprakade Wien av både kreativitet och oro. Hovet och aristokratin levde ett liv där skönheten och ytan var det centrala, den starkt växande borgerligheten och industrikapitalisterna både tog efter och protesterade. Utsmyckade fasader på Ringstrasse, spektakulära fester och Wienervals var en del av stadens liv.

Fortsättning följer på sidan 3

Oskar Kokoschka, Stort fång blommor, akvarell 1970

Vårresan gick till Åland

Vänföreningen vårresa gick i år till Åland, där vintern dock hade dröjt sig kvar.

Deltagarna fick uppleva ett digert program med unika konstupplevelser.

Ett femtiotal av vänföreningens medlemmar deltog i föreningens allt annat än vårliga konstresa till ett vintrigt Åland. Redan vid femtiden på morgonen anträdde resenärerna från Göteborg nymornade denna "Christers resa" med långfärdsbuss den långa färden till Grisslehamn via Stenungsund och Trollhättan. Uppskattade avbrott var när medresenärerna delade med sig av sina kunskaper, varav en del även var av det mer humoristiska slaget. Vid det första stoppet i Götene satt morgonkaffet gott i för tidigt väckta själar.

Den nyss insatta färjan Eckerö tog med bussen ombord under ett begynnande snöfall. En rikhaltig morgonbuffé avnjöts på ett icke brusande Ålands hav. Isflaken gungade runt skrovet och i Eckerö hamn låg isen och snön kvar.

Det stolta segelfartyget Pommern i Mariehamns hamn

För det första besöket ställdes kosan till Andersudde på södra Åland, där den åländske mångmiljonären Anders Wiklöf bildat ett privat konstmuseum kring åländsk och nordisk konst. Ägaren är mest känd i konstkretsar efter att ha ropat in Peter Dahls "Stolta stad" ur de Fredmanska Epistlarna för 5,7 miljoner kr. Ägaren själv gav sig tid att presentera sig och museets mer än hundratalet representativa målningar och konstföremål i den 800 m² stora "sommarstugan". Här fanns målningar och konstföremål av åländska målare från Düsseldorfskolan och fram till våra dagar. Victor Westerholm och hans målarkollegor ur Önningebykolonin var väl representerade, liksom flera svenska konstnärer som Anders Zorn, Carl Larsson, Bruno Liljefors och J.A.G. Acke.

Konstverken presenterades grundligt av vår för resan engagerade konstnär *Kjell Ekström*, en djupt engagerad målare som gjort sig känd för sina gedigna kunskaper inom konst och kulturvetenskap. Han verkar även som kurslärare på Akvarellmuseet i Skärhamn under sommaren.

Andra dagen styrdes färden mot Ålands Museum och Konstmuseum, fortfarande med Kjell Ekström som guide. Museet är lättöverskådligt med tonvikt på den åländska omvärlden. Intressant var att få se en hel del målningar av Ålands motsvarighet till van Gogh, *Joel Pettersson*, vars verk i sitt grova manér i mycket liknande hans store föregångare.

Fortsättning följde nu på Önningebymuseet med Kjell som guide och tillika värd. Museet har ägnats åt Önningebykolonins målare, som i mycket liknade Skagenmålarna med deras fältrop då de sökte ljuset, luften och friheten.

Så bjöd Kjell Ekström in till sin egen ateljé, och i en lång rad köade vi på en upptrampad stig i snön. Ett par landningar i snödrivorna kunde registreras. Kjell gav en överskådlig exposé kring sina verk och sina handböcker om akvarellmålning, inklusive en rikhaltig samling vykort i hög tryckkvalitet. Många intressenter lämnade ateljén med paket under armen.

Som sista besök under denna dag kom vi till *Guy Frisk*, "det tidlösas målare". Konstnären tog emot i sin spaciösa ateljé med en rikhaltig samling av mäktiga abstrakta verk väl anpassade till offentliga miljöer, i en teknik som mycket anspelade på collagekonst. Han är en oerhört produktiv målare, och hans popularitet visade sig också i en prissättning i den högre klassen. Mycket värtaligt beskrev han alla sina idéer och tekniska försök under svagt ackompanjemang av kända äldre mästars musik. Hans idéer att plasta in konstverken i icke åldrande plast gjorde många tveksamma och besvikna.

Sista dagen som var hemresedag och söndag startade efter frukost med ett besök på konsthantverksgalleriet SALT, där olika konsthantverkare sålde alster i textil, keramik, smide, silver och glas. Många verk bytte ägare, och galleristerna föreföll belåtna.

Till sist ateljébesök i *Jonas Wiléns* ateljé, där en egensinnig ung målare visade sina humoristiska verk bestående av målningar, illustrationer och serieteckningar för ett flertal tidningar och tidskrifter.

Apkonst, Jonas Wilén

Hemresan blev långdragen, men avbröts av att resenärerna avtackade *Christer Blomqvist* som reseledare och arrangör med en praktbok, en "bibliofilupplaga" av "Stolta Stad" om Peter Dahl, genom en insamling bland resedeltagarna. Tacket framfördes av *Sören*, som även i all hast ristat en "Sörenad", som halsbrytande framfördes från bussens guideplats.

Text: Stig Henrik Sörensen, Mölndal

Bild: Benny Dawsten, Skärhamn

Forts. Oskar Kokoschka – banbrytande expressionist

Svåra sociala förhållanden, arbetslöshet och oro inför framtiden trängdes utanför den centrala staden bland alla de hundratusentals inflyttade. Universitet och caféer blev centrala mötesplatser och debatt fördes i den framväxande dagspressen. År 1900 publicerades mer än femtio dagliga tidningar i Wien.

Genom ett stipendium hade Kokoschka 1904 inlett sina studier vid konstindustriskolan i Wien. Där tecknade han och lärde sig bemästra de grafiska teknikerna. Ganska snart började han också söka sig utanför skolan, kom i kontakt med kretsen kring Café Central där författare som *Karl Kraus* och arkitekten *Adolf Loos* samlades.

Den moderna rörelsen, som ville se igenom den borgerliga dubbelmoralen och ytans tyranni var stark på flera håll i staden. Wiener Werkstätte var en konsthantverksverkstad som arbetade med design i nya vackra och funktionella former; för dem skapade Kokoschka vykort och affischer. Inspirerad bland annat av *Sigmund Freuds* bok om drömtydning, som hade publicerats 1900 och flitigt diskuterades i Wien, skrev Kokoschka 1907 sin barnbok "De drömmande pojkarna" – en poetisk och absurdistisk berättelse som han illustrerade med åtta litografier.

Året efter skrev han och satte upp teaterdramat *Mord – kvinnors hopp*. I båda texterna finns ångesten och en sexuell kamp mellan könen, ynglingens oro och tidens frustration. Uppsättningen orsakade skandal och Kokoschka började bli känd som en ung och kontroversiell konstnär.

Då lämnar han Wien några år, flyttar till Berlin och arbetar med *Herwald Walden* och tidningen *Der Sturm*. Han blir en del av navet i det tyska modernismen, skriver, illustrerar, möter konstnärer och ser utställningar vid sidan av sitt eget konstnärskap.

När han sedan återvänder till Wien åren innan första världskriget, börjar han intensivt måla porträtt. I kretsen av intellektuella, författare, konstnärer och mecenater skapade Oskar Kokoschka under drygt ett års tid en serie av ca 35 porträtt som är unika både i uttryck och i utförande.

Oskar Kokoschka, affisch för dramakomedier på sommartheater 1909

Han ville fånga människornas inre, själen och känslan. Kokoschka målar dukarna bokstavligt med sina egna händer, blandar färg i handflatan och skrapar på ytan med naglarna för att få fram de effekter han eftersträvar. De avbildades händer får också en central position, de lever sina egna liv uttrycksfulla, känsliga och oroliga. Under denna tid träffar han också den sju år äldre *Alma Mahler* och inleder ett intensivt och passionerat förhållande som varar i tre år.

En epok både i Kokoschkas liv och i Europas historia avslutas med första världskriget. Han tar värnning som kavallerist och tjänstgör på östfronten. Under kriget blir han svårt skadad vid två tillfällen och hamnar som konvalescent i Dresden. Där blir han kvar under några år och får en tjänst som professor vid konstakademien. Han arbetar med sin egen konst vid sidan av undervisningen och tar intryck av de tyska expressionisterna.

Oskar Kokoschka får ett långt liv. De konstnärer som han både samarbetat och konkurrerat med i Wien, *Gustav Klimt* och *Egon Schiele* dog båda 1918. Själv lever Kokoschka till 94 års ålder och dör i februari 1980. En rotlöshet och en desillusionerad känsla finns med honom men

hindrar honom inte ifrån att vara aktiv och skapande.

Efter åren i Dresden och före andra världskrigets utbrott lever han ett kringresande liv, besöker Europas storstäder, Nordafrika och Mellanöstern. I Prag träffar han sin hustru *Olda* 1936, och med henne lever han sedan först 15 år i England och därefter 27 år vid *Villeneuve* vid *Genevesjön*.

Sommarens utställning på Nordiska Akvarellmuseet är unik. Det är den första retrospektiva utställning som någonsin gjorts med Oskar Kokoschkas akvareller, och det är den första separatutställningen som presenterar honom i Sverige. Utställningen är producerad i nära samarbete

med en av de bästa kännarna av Kokoschkas verk, *Dr Alfred Weidinger* vid *Albertina Museum* i Wien. En katalog och en stillbildsfilm som presenterar Oskar Kokoschkas tid och verk kommer att komplettera utställningen.

Lena Eriksson, Nordiska Akvarellmuseet

Oskar Kokoschka, illustration till "De drömmande pojkarna" 1907/08

Sverige
Porto betalt
Port payé

Plats för medlemskort

Rapport från årsmötet

På årsmötet i Skärhamn den 12 mars 2006 invaldes två nya ledamöter, båda som suppleanter: *Per-Anders Börjesson* och *Max Själander*. Avgående ledamöter tackas för arbetet i styrelsen. Årsmötesdeltagarna hälsades välkomna med sång och musik av Magnus Larsson, som sjöng vattenanknutna visor till gitarr.

Verksamhetsberättelsen med ekonomisk redovisning godkändes och styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Årsavgifterna för 2007 justerades för att följa de stigande priserna på akvareller. 175 kronor för enskild medlem och 300 kronor för samboende medlemmar.

Benita Nilsson gav en inspirerande presentation av museets breda verksamhet. Därefter visade *Ulla Rhedin* på "Hur bilderboken fungerar som dörröppnare för konsten". Det var ett smakprov av vad som är på gång inför 2007.

Vi gratulerar varmt vinnarna i de olika lotterierna.

Styrelse för 2006

Ordförande Christer Blomqvist
Vice ordförande Bengt Törnqvist
Sekreterare Gudrun Lindblad
Kassör Catharina Lundberg

Övriga ledamöter

Informationsansvarig Rune Niklasson
Volontärsansvarig Anita Sindler
Konstinköp Cerold Johansson

Suppleanter

Ledamot Katarina Bäckman
Ledamot Per-Anders Börjesson
Konstinköp Barbro Erikson
Konstinköp Johan Eyssen
Ledamot Östen Nilsson
Museets ledamot Max Själander

Revisorer

Ordinarie Agneta Björkman
Ordinarie Inger Johansson
Ersättare Rune Eliasson

Valberedning

**Sammanställande
Ledamot**

Nen Arnell
Gunbritt Patriksson

Vinster i lotteriet

Vinst	MedlNr	Namn
1 Rött hus, Susanne Wiel	1267	Gunnar Holmstén
2 Utan titel, Ulf Kjellander	2527	Ann-Christine Andersson
3 Spegling, Kjell Ekström	1373	Christer Hallgren
4 Ljung bland bergen, Carina Sundemo	415	Susanne Berntsson
5 Äpple, P.O. Netterblad	1391	Elna Jerre
6 Utsikt, Sven Nyström	133	Ann Nystrand
7 Utan titel, Johan Lamm	364	Anita Sindler
8 Berg, Eva Isacsson	3092	Barbro Unger
9 Utan titel, Johan Lagergård	3093	Manfred Schmidt
10 Utan titel, Johan Lagergård	627	Marita Olausson
11 Utan titel, Sune Milkewitz	1159	Annika Skott
12 Utan titel, Sune Milkewitz	1497	Vivian Hult
13 Det blir en fin dag, Soile Wernemyr	3000	Gunilla Pilegård-Alfredsson
14 Usikte, Soile Wernemyr	1261	Lars Björn

Närvarolotteriet

Bok	30	Per-Olof Jansson
Bok	89	Gunilla Palm

Snabbhetslotteriet

Bok	Gunvor Alvé
-----	-------------

Utställningar

Oskar Kokoschka, Österrike, 4 juni – 27 augusti
Akvareller och teckningar 1902 – 72, samt
Under ytan, ur museets samling 4 juni – 27 augusti
*Allmänna visningar: 1.1–21.5 lör-sön kl. 14,
4.6–23.6 lör-sön, tors kl. 14, 24.6–6.8 dagligen kl. 13 och 14*

Öppettider på Nordiska Akvarellmuseet

Februari-maj: tisdag-söndag kl. 12-17, måndag stängt.
Entré 45 kr. Vänföreningens medlemmar 22 kr.
Helgdagsaftnar kl. 12-16.

Juni-augusti: dagligen kl. 11-18, Entré 70 kr.
Vänföreningens medlemmar 35 kr.

Tel +46(0)304 60 00 80, Fax +46(0)304 60 00 99
www.akvarellmuseet.org info@akvarellmuseet.org

akvarellspegeln

Vänföreningen Nordiska Akvarellmuseet, Södra Hamnen 6, SE-471 32 Skärhamn, Sverige
Tel: +46 (0)705 45 94 80. PlusGiro 7 30 60-6.

E-post: ordf@akvarellmuseet-vanforeningen.se Hemsida: www.akvarellmuseet-vanforeningen.se

Redaktör och ansvarig utgivare: Rune Niklasson, Tel: +46 (0)303 671 68

E-post: akvarellspegeln@telia.com

För adressändringar kontakta Dagny Peterstam, tel: 0304-67 06 44,
eller e-post: medlem@akvarellmuseet-vanforeningen.se

vatten

G O U R M E T & C A F É

Njut den lätta, moderna maten vid kanten av det stora havet.

Tel +46 (0)304 67 00 87
www.restaurangvatten.com
bokning@restaurangvatten.com